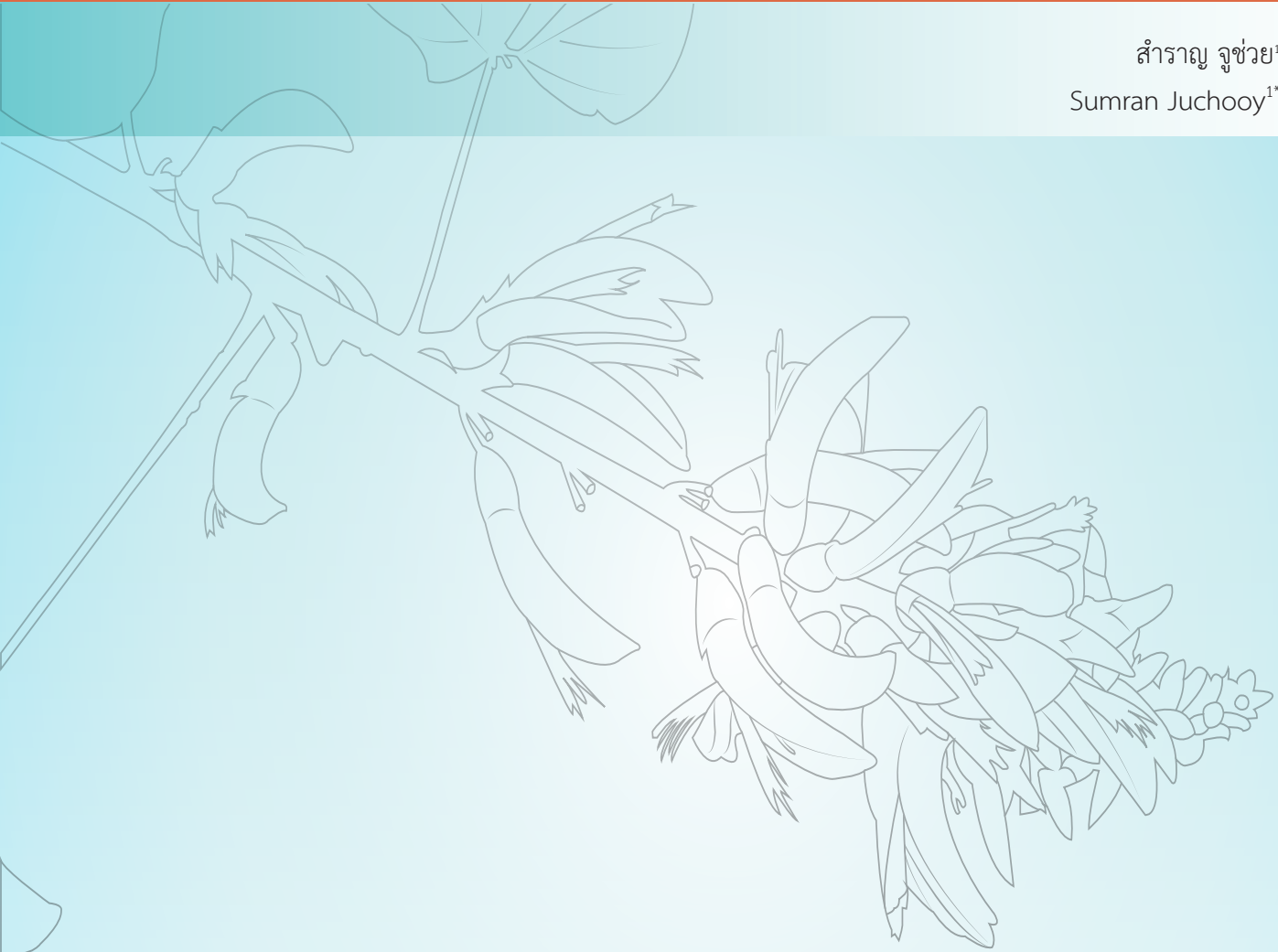

ภูมินามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
Toponymy of Naming Temples Bang Kruai District In Nonthaburi Province

สำราญ จูช่วย¹
Sumran Juchooy^{1*}

¹ ผศ., คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ นนทบุรี 11130

¹ Asst. Prof. Faculty of Liberal Arts., Rajapruk University, Nonthaburi, 11130, Thailand

* Corresponding author: E- mail address: sumran.rc111@Gmail.com. Tel. 089-1032163

(Received: December 6, 2018; January 24, 2019; Accepted: February 4, 2019)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานามวัด ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรีจำนวน 46 วัด ตามโครงสร้างของภาษา ความหมาย และความเชื่อของนามวัดที่มีต่อวิถีชีวิตของคน เป็นการวิจัยสำรวจชุมชน (Community Survey) ใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก (in-depth Interview) กับบุคคลสำคัญที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไปพบว่า ทั้ง 46 นามวัดมีความเกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์ของบรรพบุรุษที่อพยพมาจากกรุงศรีอยุธยา วิเคราะห์โครงสร้างภาษาพบว่า นามวัดจำนวน 35 วัด จาก 46 วัด ประกอบด้วย คำมูล 1-2 คำมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.08 ความหมายของนามวัดมีความสัมพันธ์กับต้นไม้ ป่าไม้ อาณาเขต และสถานที่ ถึง 25 นามวัด จาก 46 นามวัด คิดเป็นร้อยละ 54.35 ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตคนในอำเภอบางกรวย มี 2 ประเด็น คือ 1) ความเชื่อดั้งเดิม เกี่ยวกับต้นไม้ ป่าไม้ คุณความดีของบุคคล และการยกย่องสัตว์ใหญ่ที่มีบุญคุณต่อวิถีชีวิตคนในท้องถิ่น และ 2) ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ สิ่งเหนือธรรมชาติเกี่ยวกับเวทมนตร์คาถารักษาโรค และการบนบานสานกล่าว

คำสำคัญ: ภูมินามวัด โครงสร้างภาษา ความเชื่อ

Abstract

The objectives of this research were to study and analyze the relating landscape of 46 temples based on history, language structure, meanings and belief of the temples' names which have an impact on the residents' life style in Bang Kruay District. This qualitative research used a survey method and the in-depth interview with the subjects aged 55 years old and above. The results of the study showed that the history of 46 temples at Bang Kruai District related to ancestors' ethnic group who migrated from Ayuddhaya. According to the language structure analysis, the toponymes of 35 temples consisted of 1-2 basic words (76.08%). The meanings of 25 temples' names were related to trees, forest, landscape, and places (54.35%). There were two aspects of the belief of temples' names relating to the residents' life style in Bang Kruay District: 1) belief related to trees, forest, someone's good deeds, and admiration of big animals that the residents feel they owe them, and 2) belief about superstitions, super natural phenomena, spelling and taking vows.

Keywords: Toponym, Language, Structure, Belief

บทนำ

ภูมินาม (Toponym) หมายถึง การศึกษาชื่อของสถานที่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของศาสตร์ที่ว่าด้วยการศึกษาเกี่ยวกับชื่อของสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในภาษา (Onomastics) ส่วนมากภูมินาม มักมุ่งเน้นการศึกษาประวัติความเป็นมา และความสำคัญของชื่อเรียกสถานที่นั้น ๆ หรือมุ่งเน้นการศึกษาเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความสนใจ ตระหนักถึงคุณค่าถิ่นฐาน ที่อยู่ ขนบธรรมเนียม วิถีชีวิตสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นตน [1] ทั้งนี้ ชื่อของสถานที่ ที่นำมาศึกษาได้นั้นมีหลายประเภท เช่น ชื่อหมู่บ้าน ชื่อเมือง ชื่อถนน ชื่อสถานที่สำคัญ ๆ ซึ่งในที่นี้ชื่อวัดนับว่ามีความสำคัญ และใกล้ชิดกับประชาชน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมากที่สุด เนื่องจากเป็นความเชื่อที่กำหนดขึ้นโดยคนกลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ในสถานที่เดียวกัน ภายใต้ความเชื่อถือศรัทธา และร่วมกันสร้าง พร้อมใจกันทำนุบำรุง ให้เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ มีความหมายต่อวิถีชีวิตชาติพันธุ์มานาน

นามที่เรียกชื่อที่ปรากฏอยู่บนพื้นที่โดยทั่วไปนั้น เป็นการตั้งขึ้น และกำหนดให้มีความแตกต่างเบื้องต้นทางพื้นที่อย่างหนึ่งของมนุษย์เพื่อให้สามารถเรียกบ่งบอกสถานที่ต่าง ๆ [2] การตั้งชื่อภูมินามแต่ละท้องถิ่น ส่วนใหญ่กำหนดโดยบุคคลในท้องถิ่นมีความหมายมาจากระบบความนึกคิดที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ หรือกับวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ซึ่งภูมินามของสถานที่ต่าง ๆ จะมีความแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ภาษาท้องถิ่น และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่แตกต่างกันของแต่ละท้องถิ่น เรื่องของภูมินาม จึงเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่ง ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของภาษา ความหมาย ความเชื่อ และวัฒนธรรมได้อย่างดียิ่ง

ในบางภาษา ภูมินามได้ผ่านกระบวนการเกิดไวยากรณ์ (Grammaticalization) กลายเป็นส่วนหนึ่งของไวยากรณ์ภาษา [3] แสดงถึงสถานที่ เช่น ภูเขา เกาะ ดังตัวอย่างที่แสดงไว้ว่า ในภาษาอเมริกันอินเดียนเผ่า Kwakiutl แสดงสถานที่ เช่น ภูเขา เกาะ

หมู่บ้าน และอื่น ๆ ในรูปของวิภัติปัจจัย (Affixes) ซึ่งมีทั้งการใช้อุปสรรค หรือหน่วยคำเติมหน้า (Prefix) และการใช้ปัจจัยหรือคำเติมหลัง (Suffix) ซึ่งใช้ประกอบกับชื่อทางภูมิศาสตร์ต่าง ๆ อาทิ ทะเล เกาะ ชายหาด ฯลฯ เพื่อแสดงให้เห็นว่า ชื่อทางภูมิศาสตร์นั้นมีลักษณะทางกายภาพอย่างไร มีลักษณะเฉพาะหรือเด่นประการใด เช่น คำว่า เกาะ เป็นคำที่มาจากการประสมหน่วยคำที่แปลว่า “สิ่งกลม ๆ อยู่ใต้ที่หนึ่ง” และหน่วยคำปัจจัยที่แปลว่า “บนผืนน้ำ” เข้าด้วยกัน ชื่ออื่น ๆ ที่มาจากการประสมหน่วยคำแรกและหน่วยคำอื่น ๆ เช่น “เกาะที่อยู่ จุด ๆ หนึ่ง” “เกาะในที่โล่ง” “เกาะที่อยู่ในเชิงเขา” “เกาะที่อยู่ข้างหน้า” “เกาะที่อยู่ปากแม่น้ำ” เป็นต้น

การศึกษาภูมินาม เป็นการศึกษาชื่อสถานที่ต่าง ๆ โดยใช้หลักการทางภาษาศาสตร์ (Toponymy) เป็นวิธีการหนึ่งที่จะสืบทราบความเป็นมาของท้องถิ่น หรือเพื่อประโยชน์อย่างอื่น ๆ ซึ่งจัดอยู่ในศาสตร์ที่ว่าด้วยการศึกษาเกี่ยวกับชื่อของสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในภาษา (Onomastics) โดยทั่วไป การศึกษาเรื่องภูมินามจะศึกษาโดยมุ่งเน้นประวัติความเป็นมา เพื่อให้เห็นความสำคัญของชื่อเรียกสถานที่แต่ละแห่ง หรือมุ่งเน้นให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นคุณค่าของถิ่นฐานที่อยู่อาศัย ขนบธรรมเนียม วิถีชีวิต สภาพแวดล้อม ฯลฯ ของท้องถิ่นของตน

Sujaritlak Deepadung [3] ได้ศึกษาภูมินามในภาษาไทยที่เป็นชื่อหมู่บ้านในจังหวัดนครปฐม โดยวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษาศาสตร์พบว่า ชื่อหมู่บ้านในภาษาไทยโดยทั่วไปมีลักษณะโครงสร้างไวยากรณ์ในภาษาไทย เป็นตัวกำหนดเรียกชื่อหมู่บ้านด้วยคำตั้งแต่ 1 - 4 คำ ดังนี้

ภูมินามที่ประกอบด้วย คำ 2 คำ ซึ่งมีปรากฏมากที่สุด โดยส่วนใหญ่จะเป็นคำนามกับคำนาม เช่น หนองอ้อ มีบ้างที่เป็นคำนามกับคำคุณศัพท์ เช่น คลองยาว คำแรกมักจะเป็นคำที่มีความหมายบ่งบอกถึงลักษณะภูมิประเทศ เช่น อ่าวไทย ดอนทราย โคกหม้อ เกาะเล็ก ทุ่งปรีอ เป็นต้น เกี่ยวกับ พืชพรรณไม้ เช่น บัวแดง ไร่ลาด เกี่ยวกับอาชีพ เช่น นาชุม ไร่ชิง สวนถั่ว ทั้งนี้ คำที่สองอาจเป็นคำประสม เช่น คลองผู้ใหญ่ หนองน้ำเปรี้ยว วังน้ำขาว เกี่ยวกับจุดตำแหน่ง เช่น หัวอ่าว ปากสระ คอวัง ฯลฯ เกี่ยวกับสิ่งก่อสร้าง เช่น โรงทึบ ศาลาฯ หรือเกี่ยวกับจำนวนนับ เช่น สองห้อง สามพราน เป็นต้น

ภูมินามที่ประกอบด้วย คำ 3 คำ ที่มักเป็นคำขยายที่บอกลักษณะ ขนาด หรือทิศทาง เช่น ท่าเสาใหม่ ดอนรากใหม่ บางน้อยใน เป็นต้น

ภูมินามที่ประกอบด้วย คำ 4 คำ ซึ่งมีจำนวนน้อยมากเกิดจากการนำคำนามทั่วไปมาเรียงต่อกัน เช่น คลองลัดบางแท่น ปากคลองบางแก้ว สามแยกวัดกลาง เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม มีข้อยกเว้นว่า ชื่อสถานที่บางแห่งไม่ได้ประกอบด้วยคำโดด มีบางนามที่ประกอบด้วยคำโดดเป็นคำหลัก และคำจากบาลีสันสกฤตเป็นคำขยาย เช่น คลองเจริญพร คลองมหาสวัสดิ์ ทุ่งพัฒนา ฯลฯ และบางภูมินามไม่ได้เกิดจากการเรียงคำในลำดับไวยากรณ์ ดังกล่าวหากเป็นการเรียงลำดับคำแรกเป็นคำขยายและคำหลังเป็นคำหลัก เช่น เด่นชาย เด่นมะเขือ ใหม่นองจิก ใหม่น้อย เป็นต้น

การศึกษาชื่อวัดตามโครงสร้างภาษาจึงมีความสำคัญ เพราะวัดแต่ละแห่งโดยเฉพาะวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีนามที่ประกอบด้วยคำตั้งแต่ 1 คำเป็นต้นไป และเป็นภูมินามที่สะท้อนความหมายมาตั้งแต่อดีต ทั้งก่อนการสร้างและหลังการสร้างขึ้นมาใหม่ ซึ่งภาษาที่ใช้ตั้งชื่อสื่อสารถึงความเป็นตัวตน บ่งการให้เกิดสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และสัมพันธ์กับทุกสิ่งทุกอย่างที่ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องเล่า และประวัติศาสตร์ที่ถูกถ่ายทอดออกมา เป็นชื่อของวัด ดังนั้น การตั้งชื่อวัดจึงสื่อความหมายเกี่ยวพันกับวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนไทยในอดีต เป็นเสมือนเอกลักษณ์ในความเป็นคนไทยที่มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญูต่เวที การไม่อาฆาตหรือมุ่งร้ายต่อผู้อื่น มีความอดทน และเป็นผู้มีอารมณ์แจ่มใสรื่นเริง ล้วนมีอิทธิพลมาจากหลักธรรมทางพุทธศาสนา ที่ได้หล่อหลอมลักษณะนิสัยให้คนไทยมีลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งแต่ละขนบธรรมเนียมปฏิบัติ ภายใต้ความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนาและใช้สถานที่ คือ วัดเป็นแหล่งปฏิบัติธรรม เรียนรู้พระธรรมคำสั่งสอน [4] นอกจากนี้ ภาษาและวรรณกรรมไทย เช่น ภาษาบาลี ที่ใช้ในภาษาไทยในการเขียน และแปลวรรณกรรมหลาย ๆ เรื่อง มีที่มาจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ไตรภูมิคาถา ในสมัยกรุงสุโขทัย กาพย์มหาชาติ นันทโศภนสูตรคำหลวง พระมาลัยคำหลวง ปุณโณวาทคำฉันท์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ล้วนเป็นภาษาที่เกี่ยวข้องกับวัด และพุทธศาสนาทั้งสิ้น ที่บ่งบอกถึงความใกล้ชิด มีที่มาของชาติภูมิ การอยู่ร่วมกัน แม้กระทั่ง มารยาทต่าง ๆ ที่คนไทยถูกสอนให้เคารพผู้อาวุโส มีการยึดมั่น และปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี มาจากหลักเกณฑ์ทางพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น [5] และสังคมไทยในอดีตให้ความสำคัญต่อการเคารพศรัทธาต่อพระภิกษุมานตั้งแต่อดีตกาล เพราะเชื่อว่า พระภิกษุนั้นเป็นผู้มีความรู้มากกว่าฆราวาส เป็นผู้ทรงศีล ย่อมพูดแต่สิ่งที่เป็นจริง และเป็นครูบาอาจารย์ ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนที่มีต่อวัด และพระภิกษุจึงผูกพันแนบแน่นกับวิถีชีวิตของทุกคนนับแต่

เกิดจนตาย คำสั่งสอนจึงได้รับความเชื่อถืออย่างไ้ความคลางแคลงใจ ดังนั้น พระสงฆ์จึงกลายเป็นที่พึ่งของสังคมในทุก ๆ เรื่อง ไม่ว่าทางเป็นมงคล และอัปมงคล นอกจากนี้ [6] การศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอพบว่า อัตลักษณ์ความเชื่อเกี่ยวกับแบบพุทธของชาวเกาะยอ เป็นอัตลักษณ์ที่เด่นที่สุดโดยวัฒนธรรมความเชื่อส่วนใหญ่ผูกพันกับความศักดิ์สิทธิ์ สิ่งเร้นลับที่ชาวบ้าน คิดว่า สามารถบันดาลความสุขหากตนและครอบครัวได้ทำการเคารพบูชา จะเกิดผลดีทำให้สุขภาพและสบายใจ

ส่วนวัดนั้น เป็นสถานที่รับใช้บริการงานประเพณีการทำบุญต่าง ๆ เพื่อให้เกิดกุศลบุญแก่ฆราวาสเนื่องในวันสำคัญทางศาสนาซึ่งมีอยู่แทบตลอดทั้งปี รวมทั้ง เป็นสถานที่ให้การศึกษาแก่ชุมชน นับแต่การบวชเณรจนถึงบวชเป็นพระภิกษุ สถานที่ให้ความสงบเยือกเย็นทางใจ เช่น การแสดงพระธรรมเทศนา การฝึกปฏิบัติธรรม ฝึกสมาธิ ที่พักพิงสำหรับผู้เดินทาง เป็นสถานที่ชุมนุมพูดคุยของคนในสังคมทุกกาล วาระ เช่น การประชุมกรรมการหมู่บ้าน งานเทศกาลรื่นเริงที่มีการออกร้าน มีมหรสพต่าง ๆ [7] ต่อสังคมไทยเติบโตรุ่งเรืองด้วยความสัมพันธ์แน่นแฟ้น มาจากวัดหรือพุทธศาสนา เพราะวัดเป็นเสมือนสถานศึกษา และสถานสงเคราะห์ที่คอยให้ความรู้แก่คนไทยในอดีตมาช้านาน ทั้งยังเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นที่พึ่งของชาวบ้าน เป็นศูนย์รวมของสรรพสิ่งหลากหลาย กิจกรรมที่ประกอบขึ้นในวัดแม้แต่เรื่องของการศึกษา จึงเป็นที่มาของคำว่า “บวชเรียน” ซึ่งถ้าศึกษาให้ลึกลงไปแล้วจะพบว่า แหล่งความรู้ การศึกษาที่มีอยู่ในวัดเป็นคลังความรู้ที่สำคัญยิ่งต่อชุมชน และการศึกษาเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่เต็มเปี่ยมด้วยคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมทั้งโบราณสถาน และโบราณวัตถุ รวมถึงการตั้งชื่อวัดในภาษาต่าง ๆ ถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมภาษาที่ถ่ายทอดความเจริญในอดีตสามารถบอกเล่า ภูมิหลัง ที่สื่อความหมาย มาจากภาษา เป็นเครื่องมือแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ความเชื่อ และความรู้สึก ที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของสังคม และวัฒนธรรมประจำชาติได้เป็นอย่างดี [8]

ด้วยความสำคัญของวัดที่มีความหลากหลาย ในวิถีชีวิตของคนไทยในอดีต ดังนั้น ชื่อวัดจึงเป็นวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงอดีตและความเป็นมา การระบุนามวัดแต่ละแห่งได้นั้นต้องมีที่มาจากอดีต โดยเฉพาะ วัดในจังหวัดนนทบุรีที่มีความเก่าแก่เป็นประวัติศาสตร์ บางวัดมีอายุเก่าแก่ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มากกว่า 300 ปี [9] หลายวัดเป็นวัดที่พระมหากษัตริย์ทรงสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ บางวัดเป็นวัดที่ราษฎรสร้างขึ้นด้วยความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา ซึ่งในปัจจุบันนี้ นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ยังไม่ทราบถึงความเป็นมาเกี่ยวกับชื่อวัดมากนัก และชื่อวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ยังไม่มีเอกสารใด ๆ ที่รวบรวมประวัติความเป็นมาของวัดที่เป็นหลักฐานชัดเจนไม่มีการวิเคราะห์เกี่ยวกับความหมายโครงสร้างภาษา และที่มาของชื่อนั้น ๆ โดยเฉพาะ ชื่อวัดมีประวัติและความหมายเกี่ยวข้องกันอย่างไร มีที่มาจากความเชื่อที่สะท้อนถึงสังคมในอดีตอย่างไร และมีเอกลักษณ์บ่งบอกถึงภาษา และวัฒนธรรมอย่างไร จึงควรสืบต่อภูมิความรู้ที่มีค่าในด้านลักษณะโครงสร้างไวยากรณ์ในภาษาไทย ด้านประวัติศาสตร์ ความหมายของวัดจากความเชื่อของคนในอดีตเพื่อถ่ายทอดให้เยาวชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ และทำความเข้าใจ รวมถึงร่วมกันอนุรักษ์ภูมิความรู้เหล่านี้ มิให้สูญหาย อีกทั้ง การเรียนรู้วัฒนธรรมภาษาเกี่ยวกับชื่อวัด ยังสามารถกระตุ้นเตือนให้เยาวชนรุ่นหลัง เกิดความตระหนักถึงคุณค่าของวัดที่สร้างจิตวิญญาณของความเป็นชาวพุทธ เข้าใจถึงชาติพันธุ์ของบรรพบุรุษ และร่วมกันรักษาวัฒนธรรมภาษาให้ดำรงอยู่ต่อไป เพื่อส่งถ่ายต่อให้อนุชนรุ่นหลังได้รับรู้เป็นความรู้ทางประวัติศาสตร์ต่อไป ซึ่งการศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ผู้วิจัยพบว่า ยังไม่มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับชื่อวัดในอำเภอบางกรวยจากการศึกษาข้อมูลพบว่า ชื่อวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ยังไม่มีการอธิบายที่เผยแพร่เป็นรูปเล่ม เช่น วัดแก้วฟ้า วัดชะลอ วัดสักใหญ่ วัดบางไกรโน และอีกหลาย ๆ วัด ที่มีตำนานเรื่องเล่า วัดทุกวัดต้องมีที่มาของชื่อวัดเกี่ยวข้องกับคน สัตว์ สิ่งของ ของภูมิประเทศ จึงควรศึกษาเก็บเป็นข้อมูลของชุมชนต่อไป

จากความสำคัญดังกล่าว จึงเป็นมูลเหตุสมควรที่ต้องศึกษาให้ลึกซึ้งว่า วัดมีความสัมพันธ์ผูกพันกับวิถีการดำเนินชีวิตของคนในอดีตจนถึงปัจจุบันแล้ว สถานที่ตั้ง และชื่อวัดจะสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างไร และบอกที่มาจากคนในอดีตถึงเชื้อชาติ ประเพณีอย่างไรบ้าง ชื่อวัดแต่ละชื่อ ประกอบด้วย คำตามโครงสร้างไวยากรณ์ในภาษาไทยอย่างไร ผู้วิจัยจึงเห็นควรยิ่งที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลประวัติภูมินามวัด ความหมายของนามวัดตามโครงสร้างทางภาษา ภูมินามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่มีอยู่ว่าแต่ละวัดมีนามที่มาอย่างไร และมีวัฒนธรรมภาษาในการตั้งชื่อ แต่ละชื่อของวัดมีความหมายเกี่ยวข้องกับสิ่งใด รวมถึงการสะท้อนถึงภูมิปัญญาที่มาจาก ความเชื่อและภาพสะท้อนสังคมในอดีตของอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เพื่อเก็บเป็นประวัติศาสตร์ต่อไป โดยศึกษานามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่ได้รับการประกาศจัดตั้งจากสำนักงานพระพุทธศาสนา [9]

ภาพที่ 1 พื้นที่ศึกษานามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ทั้ง 46 นามวัด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะชื่อวัดตามโครงสร้างของภาษา ความหมายของชื่อวัดใน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อ ที่สัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตของคนในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

ระเบียบวิธีการศึกษา

ผู้วิจัยต้องการศึกษาประวัติความเป็นมาของนามวัด โดยวิเคราะห์ลักษณะภาษาของนามวัดในโครงสร้าง และความหมายของชื่อวัด คุณค่าในความเชื่อของนามวัดจำนวน 46 วัด ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี [9] โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. กลุ่มประชากร เป็นชื่อวัดจำนวน 46 วัด ในอำเภอบางกรวยจังหวัดนนทบุรี [10] โดยศึกษาจากเอกสาร ประวัติของวัดต่าง ๆ ศึกษาเก็บข้อมูลจากทำเนียบท้องที่ พ.ศ. 2559 ของจังหวัดนนทบุรี สำนักศิลปวัฒนธรรม จังหวัดนนทบุรี หนังสือเอกสารประวัติวัด สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ การบันทึกคำบอกเล่าของบุคคลสำคัญในชุมชนที่มีอายุ 55 ปี ขึ้นไป
2. การวิจัยครั้งนี้ ใช้ข้อมูลนามวัดในอำเภอบางกรวยจังหวัดนนทบุรีรวมจำนวน 46วัด ตามการปกครองของอำเภอบางกรวย แบ่งเขตการปกครองส่วนภูมิภาค ออกเป็น 9 ตำบล และ 60 หมู่บ้าน
3. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ระเบียบวิธีเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research) เพื่อค้นคว้าหาหลักฐานโดยเน้นข้อมูลเอกสารประเภททุติยภูมิ และนำมาวิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ นำเสนอผลการศึกษาที่มาของชื่อวัด โดยการพรรณนาและหาคำร้อยละ

ผลการศึกษา

จากการศึกษานามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาสามารถนำมาสรุปอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของวัดในอำเภอบางกรวยจังหวัดนนทบุรี

ในการศึกษาประวัติวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรีพบว่า ประวัติของทุกวัดมีที่มาคล้าย ๆ กัน คือ สร้างขึ้นโดยผู้คนที่อพยพมาจากกรุงศรีอยุธยา โดยผู้มีฐานะร่ำรวยชั้นสูง หรือระลึถึง พระบรมวงศานุวงศ์ เจ้านายเป็นที่รักหรือคนในชุมชนดั้งเดิมร่วมกันสร้าง เช่น วัด อุทยาน เคยเป็นตำหนักที่ประทับของพระเจ้าอู่ทองวัดศรีประวัติ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ทรงสร้างไว้ สอดคล้องกับความสัมพันธ์ของวัดที่มีต่อวิถีชีวิตคนไทย Ministry of Education [7] ที่ระบุไว้ว่า ความเกี่ยวเนื่องกับสถาบันหลัก 3 ประการ คือ บ้าน วัด และวัง ซึ่งเปรียบเสมือนแหล่งรวบรวมและสร้างวัฒนธรรมความเชื่อที่มาอยู่ร่วมกัน กลายเป็นแนวทางกำหนดแบบแผนพฤติกรรม และบรรทัดฐานของคนไทย โดย

เฉพาะประวัติวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับ Phra Thēpwēthī, (Pō. 'Ō. Payuttō) [5] ที่กล่าวไว้ว่า ประวัติของวัดบางวัด จะสะท้อนให้เห็นถึงขั้นตอนแห่งชีวิต และการดำรงชีพของผู้คนดั้งเดิมในสังคมเกษตรกรรม มีความเกี่ยวเนื่อง พิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกิดความเชื่อมั่น เช่น วัดส้มเกลี้ยง วัดโพธิ์เอน วัดพิบูลทอง เป็นต้น

2. ภูมินามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำนวน 46 นามวัด ตามโครงสร้างทางภาษาพบว่า โครงสร้างทางภาษาของภูมินามวัด ประกอบด้วย คำมูล 1 คำ แต่ที่พบมากที่สุด คือ ประกอบด้วยคำมูล 2 คำ พบมากถึง 35 นามวัด คิดเป็นร้อยละ 76.8 ของนามวัดทั้ง 46 นามวัด ที่สื่อความหมายถึงที่มาของนามวัดได้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ Sujaritlak Deepadung [3] ที่วิเคราะห์ไว้ว่า ภูมินามในภาษาไทยเป็นชื่อหมู่บ้าน เช่น วัดกล้วย วัดชลอ วัดแพรก วัดจำปา วัดตะเคียน วัดโพธิ์เอน ชื่อวัดพบว่าโดยทั่วไปเป็นคำโดดหรือคำประสม ที่มีลักษณะความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ของคำแบบคำหลัก - คำขยาย เป็นตัวกำหนดชื่อวัดหรือหมู่บ้าน ประกอบด้วย คำ ตั้งแต่ 1 - 2 คำ ปรากฏมากที่สุด และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Pranee Kullavanijaya [10] ที่วิเคราะห์ว่า การตั้งชื่อสถานที่ต่าง ๆ เช่น ถนน วัด และหมู่บ้าน มีลักษณะโครงสร้างทางภาษาใช้เป็น 1 คำหรือ 2 คำ เป็นส่วนใหญ่ ดังนี้

นามวัดท่า

คำหลัก

ท่า

ภาพที่ 2 นามวัดที่ประกอบด้วยคำมูลหนึ่งคำ

นามวัดโคนอน

คำหลัก

โค

คำขยาย

นอน

ภาพที่ 3 นามวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสองคำ

นามวัดบางอ้อยช้าง

คำหลัก

บาง

คำขยาย

อ้อย ช้าง

ภาพที่ 4 นามวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสามคำ

นามวัดบางไกรนอก

คำหลัก

บาง

คำขยาย

ไกร นอก

ภาพที่ 5 นามวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสี่คำ

3. ความหมายของนามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีความหมายถึงความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับต้นไม้ และป่าไม้มากที่สุด จำนวน 13 นามวัด คิดเป็นร้อยละ 28.26 และเกี่ยวข้องกับพื้นที่อาณาเขต สถานที่ จำนวน 12 นามวัด คิดเป็นร้อยละ 26.08 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะความเป็นอยู่ของคนในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ Paitoon Piyakorn [2] ที่ศึกษาพบว่า ภูมินามหมู่บ้าน และภูมิ นามวัด ส่วนใหญ่จะบอกปัจจัย การเลือกที่ตั้งพื้นฐาน การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ และสิ่งแวดล้อมทางพื้นที่ของท้องถิ่น ตามนามวัด 46 นามวัด ดังนี้

ตารางที่ 1 นามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่ตั้งตามนามต้นไม้ และป่าไม้

นามวัด (ต้นไม้ และป่า)	ความหมาย ของการตั้งชื่อ	ความสัมพันธ์กับนามวัดที่เรียก
โดนด (ซ้ำ 2 วัด)	ต้นตาล	โดนด ก่อนตั้งเป็นชุมชนไม่มีชื่อของสถานที่ จึงใช้คำว่าโดนดเป็นชื่อสิ่งก่อสร้างถนน และวัด
พิบูลทอง	ต้นไม้ดอกมีกลิ่นหอม	ผู้อพยพได้ใช้พื้นที่ในการอยู่อาศัย จึงได้ระลึกถึงความร่มเย็นเมื่อมาอยู่อาศัย
สวนใหญ่	ดงป่าหนาทึบ	ขนาดพื้นที่สวนป่าใหญ่ทั้งป่าไม้ และผลไม้มาก
โพธิ์เผือก	ต้นโพธิ์อาศัย	อยู่อาศัยร่มเย็นภายใต้โพธิ์ขนาดใหญ่ที่สุดในบริเวณนั้น
ไทร	ต้นไทรอาศัย	ระลึกถึงความร่มเย็นของต้นไทรที่อยู่อาศัย
อ้อยช้าง	ต้นอ้อย	สถานที่ปลูกต้นอ้อยช้าง เพื่อนำไปเลี้ยงช้างในการศึกในสมัยกรุงศรีอยุธยา

ตารางที่ 1 นามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่ตั้งตามนามต้นไม้ และป่าไม้ (ต่อ)

นามวัด (ต้นไม้ และป่า)	ความหมาย ของการตั้งชื่อ	ความสัมพันธ์กับนามวัดที่เรียก
รวก	ป่าไผ่ อยู่รวมเป็นกลุ่ม	สถานที่ก่อตั้งเคยเป็นพื้นที่ป่าไผ่ กอหนาแน่น และอุดมสมบูรณ์ (รวมกันเป็นกลุ่ม)
โพธิ์เอน	ต้นไม้เอนค้ำ	ดินแดนต้นโพธิ์ทะเลที่มีผืนแผ่นดินยาวจรดเขตริมน้ำ จึงเลื่องลือเป็นโพธิ์เอน
ขุนน	ผลไม้	ชื่อไม้ผลดกหนาในชุมชน ก่อตั้งเป็นชุมชน
จำปา	ต้นไม้ดอกสีเหลือง	จำปาชื่อไม้ดอกที่สวยงาม ระลึกถึงความสุข ความสวยงามที่ได้มาอาศัยร่วมกัน
ตะเคียน	ต้นไม้แห่งความยั่งยืน	ใช้พันธุ์ไม้ก่อสร้างบ้านเรือนอยู่อาศัย ระลึกถึงป่าที่ให้คุณประโยชน์
ละมุดใน	ผลไม้ ทั้งดงาม	สถานที่ตั้งทัพเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ มีผลไม้ ประทับชีวิตผู้อพยพมาจาก กรุงศรีอยุธยา
ยางป่า	ป่าแห่งต้นไม้	สถานที่รกร้างแนวป่าใช้เป็นที่ตั้งทัพ และได้อาศัยแนวป่าหลบภัยสงคราม

ตารางที่ 2 นามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่ตั้งนามตามอาณาเขต สถานที่

นามวัด (อาณาเขต/สถานที่)	ความหมาย ของการตั้งชื่อ	ความสัมพันธ์กับนามวัดที่เรียก
ท่าบางสีทอง	บริเวณท่าเทียบเรือขึ้นลง	เรียกตามสถานที่สัญจรทางน้ำที่มีความสำคัญในสมัยก่อน
สนามนอก	บริเวณด้านนอก	เรียกตามอาณาเขตของการอยู่อาศัยที่เป็นพื้นที่โล่งเหมาะแก่การสร้างวัด
สนามใน	บริเวณด้านใน	เรียกตามอาณาเขตของการอยู่อาศัยเป็นพื้นที่โล่งเหมาะแก่การสร้างวัด
ลำโรง	ที่พักค้างคืน ที่นัดหมาย ที่รวมพล	เรียกตามการอยู่ร่วมกัน นัดหมายใช้ปรึกษาหารือการทำกิจกรรม โดยแรก ๆ ปู่ถูกเป็นโรงเล็ก ๆ
โค่นอน	สถานที่เลี้ยงควาย	ใช้เรียกชื่อตามสถานที่แหล่งหญ้าอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านนำวัวและควาย มาผูกเลี้ยงไว้
ไกรนอก	บริเวณคลองแยก และบรรจบ	ใช้เรียกพื้นที่ตามคลองที่แยกจากแม่น้ำอ้อม และต้องการให้สอดคล้อง กับบางไกรในที่มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับไกรทอง
อุทยาน	ที่อยู่พระมหากษัตริย์	ใช้เรียกจากสถานที่เคยเป็นตำหนักที่ประทับของพระเจ้าอู่ทอง
โบสถ์บน	สถานที่สร้างโบสถ์เหนือลำน้ำ	เรียกตามสถานที่เคยเป็นสิ่งก่อสร้างโบราณคล้ายโบสถ์หลบภัยสงคราม
หูช้าง	สถานที่คล้องช้าง	เป็นสถานที่อยู่ของโคลงช้างเป็นจำนวนมาก และมีคนตาย ฝังยังสถานที่นี้ จะมีเสียงเรียกทำให้ เวลากลางคืนโจษขานเรื่องผีดู จึงตั้งชื่อสถานที่ว่า หูไหว่ได้ยินเสียงเหมือนหูช้าง
ศรีประวัติ	สถานที่เคยเรื่องเล่า ประวัติที่ดั่งาม	ในอดีตเล่ากันว่า เป็นช่องลมด้วยเป็นพื้นที่กว้างใหญ่บริเวณที่โล่ง อยู่อย่างสบายกลางทุ่ง ต่อมาได้รับพระราชทานนามจากพระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชการที่ 5) เป็นศรีประวัติ
ส้มเกลี้ยง	สถานที่เคยเป็นสวนส้ม ที่เคยดก และหนาแน่น	เป็นสวนส้มดั้งเดิมที่ชาวบ้านปลูกไว้ แต่ต่อมาถูกบุกรุกพื้นที่โล่งเตียน สถานที่สร้างวัดเคยเป็นที่ขึ้นชื่อของส้มเขียวหวาน (เดิมเรียกสวนใน)
จันทร์	พื้นที่ด้ามขวานที่เหมือน แผนที่ประเทศไทย	มีความสัมพันธ์กับพื้นที่อยู่อาศัย ที่อุดมสมบูรณ์มีน้ำล้อมรอบงดงาม มากในอดีต

ตารางที่ 3 นามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่ตั้งตามนามบุคคล และนามสกุล

นามวัด (บุคคล และนามสกุล)	ความหมาย ของการตั้งชื่อ	ความสัมพันธ์กับนามวัดที่เรียก
กล้วย	ชื่อบุคคล คุณยายกล้วย ผู้สร้างวัด	เป็นวัดที่คุณยายกล้วย มีจิตศรัทธาในการสร้างวัด
เกดประยงค์ ตั้งตรงจิตร	อนุสรณ์แก่ตระกูล ตั้งตรงจิตผู้สร้างบูรณะ และดูแลวัด	เรียกตามบรรพบุรุษที่สร้างวัดคุณยายเกด และลูกหลาน ช่วยกันดูแลบูรณะซ่อมแซมจึงตั้งชื่อวัดเป็นอนุสรณ์ แก่สกุลตั้งตรงจิตร
โพธิ์บางโอ (โพธิ์เสนี) ใช้เรียกแบบชาวบ้านกับชื่อ ทางราชการ	มี 2 ความหมาย คือ 1) อาชีพสานโอไม้แบบโบราณที่ ชาวบ้านสานเป็นรูปแบบต่าง ๆ ใช้ใส่สิ่งของ 2) ต้นสกุลเสนีบุรีรักษ์ บูรณ ปฏิสังขรณ์จึงใช้ ชื่อสกุลเป็นนาม วัดโพเสนี	1) สัมพันธ์กับต้นสกุลเสนีบุรีรักษ์ ผู้บูรณะดูแลวัด 2) รวบรวมคนในชุมชนที่ทำงานของสานโอไม้ขึ้นทั้ง หมู่บ้านจนเกิดการเล่าขานถึง แต่ระลึกที่สกุลเสนี บุรีรักษ์ด้วย
สักใหญ่	สักใหญ่ ในที่นี้ หมายถึง ผู้มีบุญบารมีศักดิ์ศรี	บุญบารมียิ่งใหญ่ของผู้สร้าง ในที่นี้ หมายถึง พระเจ้าตากสินมหาราช
แก้วฟ้า	รำลึกถึงพระแก้วฟ้าโอรส องค์ใหญ่ของสมเด็จพระ พระไชยราชาธิราช	ข้าราชการบริพารที่จงรักภักดีตั้งนามวัดตามชื่อพระ แก้วฟ้า
ไกรใน	ระลึกถึงนายไกรทอง ซึ่งเป็นชาวสวน จังหวัดนนทบุรี ไปเรียนวิชาอาคม และปราบจระเข้ ที่เมืองพิจิตร	ลูกหลานนายไกรทองตั้งนามวัดเพื่อระลึกถึงนายไกร ทองที่ไปปราบจระเข้ที่พิจิตรและตั้งหลักปักฐานอยู่ที่ จังหวัดพิจิตร
ตะระเก	พ้นภัยจากโรคร้าย จากการที่พระเจ้าอยู่ทอง มาตั้งทัพบริเวณนี้ หลังจากหนีโรคระบาด	เรียกนามให้มีความหมายถึงการพ้นภัยจากโรคร้าย เพราะพระเจ้าอยู่ทอง ตั้งทัพบริเวณนี้
สิงห์	บุคคลผู้สร้างวัด ชื่อ นายสิงห์	คนในชุมชนตั้งนามวัดตามชื่อนายสิงห์ บุคคลผู้มีจิต ศรัทธาในการสร้างวัด
ปามณีกาญจน์	นามสกุลตระกูล มณีกาญจน์ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดเลยและ จังหวัดหนองคาย ผู้สร้างวัด	สร้างวัดขึ้นและตั้งนามวงศ์ตระกูลผู้สร้างเพื่อรำลึกถึง คุณงามความดี และผู้มีจิตศรัทธา
ใหม่ผดุงเขต	นามขุนผดุงเขต ผู้บริจาคที่ดินสร้างวัด	สร้างวัดบนที่ดินของขุนผดุงเขต ผู้บริจาคที่ดินให้จึงตั้ง นามตามบุคคลเพื่อเป็นอนุสรณ์ แห่งวงศ์ตระกูล

ตารางที่ 4 นามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่ตั้งตามนามสัตว์ต่าง ๆ

นามวัด (ชื่อสัตว์ต่าง ๆ)	ความหมาย ของการตั้งชื่อ	ความสัมพันธ์กับนามวัดที่เรียก
เชิงกระบือ	ทุ่งนาเลี้ยงวัว เลี้ยงควาย เป็นแหล่งอุดมสมบูรณ์	สัมพันธ์กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในอดีตที่ผูกพันกับสัตว์ที่ใช้ทำไร่นา จึงตั้งนามวัดตามนามสัตว์ที่มีบุญคุณ
แดงประชาราษฎร์	ที่รวม ผูกัวแดง ของชาวบ้าน	สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวบ้านที่อยู่ร่วมกัน นำวัวแดงมาผูกไว้และใช้เวลาวัวกินหญ้าพูดคุยกันเป็นกลุ่มสังสรรค์
โค่นอนมหาสวัสดิ์	ร่องรอยความคิดในการ ระลึกถึงสัตว์ใหญ่ที่ให้คุณ ในการประกอบอาชีพ	สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของความเป็นอยู่ของคนในอดีตที่ระลึกถึงบุญคุณสัตว์ที่ให้อาชีพ

ตารางที่ 5 นามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่ตั้งตามภูมิศาสตร์ของพื้นที่ และแหล่งน้ำ

นามวัด (ลักษณะภูมิศาสตร์ของ พื้นที่ และแหล่งน้ำ)	ความหมาย ของการตั้งชื่อ	ความสัมพันธ์กับนามวัดที่เรียก
ชโล	สายน้ำที่เขียวกราดต้องรอ หรือ“ชำระ” ไหลไปตามน้ำ	สัมพันธ์กับความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน ที่ต้องอาศัยทางเรือผ่านพื้นที่นี้ ต้องชโลในการเดินทาง
ลุ่มคองคาราม	น้ำท่วมถึงทั้งปี ที่ลุ่มอยู่ อย่างมั่นคงในความสุข	สัมพันธ์กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับสายน้ำ

ตารางที่ 6 นามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่ตั้งตามเชื้อชาติ

นามวัด (ตามเชื้อชาติ)	ความหมาย ของการตั้งชื่อ	ความสัมพันธ์กับนามวัดที่เรียก
ไทยเจริญ	คนจีนที่อยู่บริเวณนี้ สร้างวัดด้วยจิตศรัทธา คนไทยร่วมกันพัฒนา ให้เจริญรุ่งเรือง	สัมพันธ์ถึงเชื้อชาติจีน และเชื้อชาติไทยที่อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เจริญรุ่งเรือง
แพรง	มอญมาอยู่ร่วมกัน เป็นเหล่า เป็นแพรง	สัมพันธ์ถึงเชื้อชาติมอญที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นเหล่า เป็นแพรง และสร้างโบราณสถานในวัดไว้อย่างสวยงาม

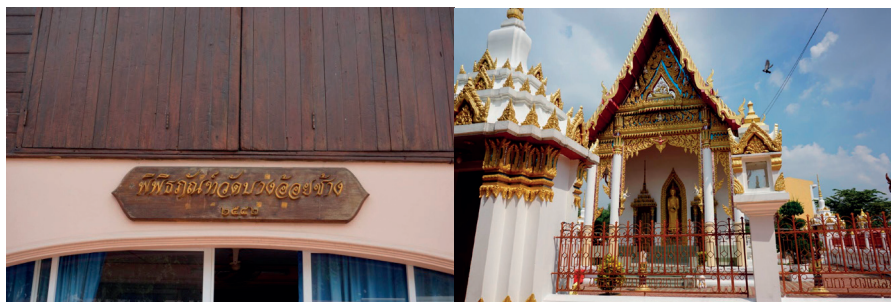
ตารางที่ 7 นามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่ตั้งตามสิ่งของหรือของใช้

นามวัด (ตามสิ่งของ หรือของใช้)	ความหมาย ของการตั้งชื่อ	ความสัมพันธ์กับนามวัดที่เรียก
กระโจมทอง	กระโจมที่สร้างขึ้น สำหรับเป็นที่ประทับ พระเจ้าอู่ทอง	สัมพันธ์กับแนวคิด และความจงรักภักดีของชาวบ้านดั้งเดิม และระลึกถึงผู้มีพระคุณ กระโจม คือ สัญลักษณ์ว่าเจ้านายผู้ใหญ่เคยมาพักที่นี่
ของพลู	อุปกรณ์ที่คล้ายวัตถุ จัดเป็นระเบียบ	สัมพันธ์กับแนวคิดของคนในอดีตที่อพยพมาจากอยุธยา และมีวิถีชีวิต กินหมาก กินพลู ตามวัฒนธรรมดั้งเดิม

นามวัด (สื่อความหมาย สิริมงคล)	ความหมาย ของการตั้งชื่อ	ความสัมพันธ์กับนามวัดที่เรียก
ศรีเรืองบุญ	ความเจริญรุ่งเรืองของวัด	สัมพันธ์กับความเชื่อในความเชี่ยวชาญของพระที่รักษาโรคพิษสุนัขบ้าได้ และชื่อในเวชวิทยาคม ของพระในตำรายาต่าง ๆ ชาวบ้าน จึงช่วยกันสร้างวัดจนเจริญรุ่งเรือง

4. ความเชื่อของภูมินามวัดที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในอำเภอบางกรวยจังหวัดนนทบุรีในอดีตมีความเชื่อ 2 ประเด็นที่สำคัญ คือ ความเชื่อดั้งเดิม และความเชื่อทางไสยศาสตร์ สิ่งเหนือธรรมชาติ ดังนี้

1) ความเชื่อดั้งเดิม เรื่องภูมินามวัดตามชื่อต้นไม้ ป่าไม้ พืชพาอาศัยต้นไม้ ป่าไม้ความเชื่อเรื่องพื้นที่ อาณาเขตที่เกี่ยวข้องกับเทวดารักษ์ และความเชื่อในคุณความดีของบุคคล นับถือผู้นำ และความเชื่อในการยกย่องสัตว์ใหญ่ที่มีบุญคุณต่อชีวิตในการประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ Sansanee Veerasilchai [11] ที่ศึกษาพบว่า การเรียก ชื่อนามวัดหรือหมู่บ้านตามความเชื่อเป็นสมมุติบัญญัติ ซึ่งบุคคลแต่ละกลุ่มกำหนดการรับรู้และเข้าใจร่วมกัน เพื่อสื่อถึงความรู้สึกนึกคิด และสอดคล้องกับ Pinruthai Khongthong [1] ที่ศึกษาพบว่า ความเชื่อที่ปรากฏภูมินาม ได้แก่ ความเชื่อดั้งเดิมที่เกี่ยวกับต้นไม้ตำแหน่งที่ตั้ง การบ่งบอกเวลา สถานที่ และการกำหนดคุณธรรมความดีของบุคคล

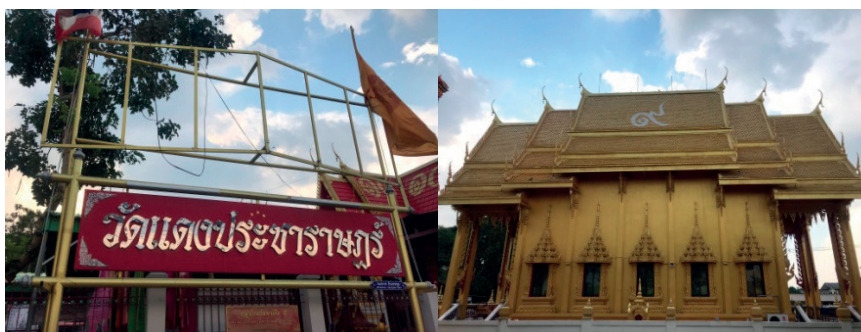
ภาพที่ 6 นามวัดที่มีความสำคัญต่อความเชื่อเรื่อง ต้นไม้ ป่าไม้ ที่มีคุณต่อการดำเนินชีวิต (วัดอ้อยช้าง)

ภาพที่ 7 นามวัดที่มีความสำคัญเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับ ตำรายา สมุนไพร ใช้รักษาโรค (วัดบางขุน)

ภาพที่ 8 นามวัดที่มีความสำคัญต่อชาติภูมิ ถิ่นกำเนิดที่มาจากกรุงศรีอยุธยา (วัดจำปา)

ภาพที่ 9 นามวัดที่มีความสำคัญต่อความเชื่อเรื่อง เชื้อชาติ ความสามัคคี (วัดแดงประชารามบุรี)

ภาพที่ 10 นามวัดที่มีความสำคัญต่อความเชื่อเรื่อง บุญคุณของบุคคล (วัดบางไกรใน) ระลึกถึงในไกรทองซึ่งเป็นคนจังหวัดนนทบุรีดั้งเดิม

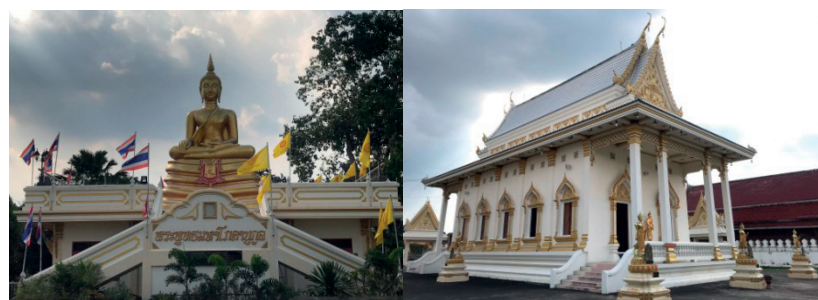

ภาพที่ 11 นามวัดที่มีความสำคัญต่อความเชื่อเรื่อง บุญคุณของบุคคลสำคัญ (วัดแก้วฟ้า)
สร้างเพื่อระลึกถึงพระแก้วฟ้า โอรสองค์ใหญ่ของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ แห่งกรุงศรีอยุธยา (ตอนต้น)

2) ความเชื่อในไสยศาสตร์ สิ่งเหนือธรรมชาติพบว่า ภูมินามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรีมีความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ สิ่งเหนือธรรมชาติ เกี่ยวกับภูตผีปีศาจ เวทมนตร์คาถารักษาโรคอยู่บ้าง เนื่องจากมีกลุ่มชนหลายเชื้อชาติมาอยู่ร่วมกันสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนไทย สอดคล้องกับ Serm Sak Khunpol [6] ที่ศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ความเชื่อของชุมชนเกาะยอพบว่า ชาวเกาะยอมีความเชื่อตามวิถีพุทธที่ผูกพันกับความศักดิ์สิทธิ์ สิ่งเร้นลับที่ชาวบ้านคิดว่า สามารถบันดาลความสุขแก่ครอบครัวได้ ซึ่งงานวิจัยของ Sumran Juchooy [12] ที่พบว่า วิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในอำเภอบางกรวย ให้ความสำคัญต่อการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทวดาอารักษ์ และเชื่อในเวทมนตร์คาถารักษาโรคต่าง ๆ เป็นความสุขอย่างหนึ่งของคนในชุมชนบางกรวย และสอดคล้องกับ Sutham Teerapattamrong [13] ที่อธิบายไว้ว่า การตั้งชื่อวัดถือเป็นกุศลง และความเชื่อที่ว่าต้องร่วมกันสร้างเพราะการร่วมกันสร้างวัดจะได้บุญกุศลส่งไปถึง ผู้ล่วงลับไปแล้ว และเชื่อว่าดวงวิญญาณ ของบุคคลที่สิ้นบุญไปแล้วยังผูกพันกับวัดหรือสิ่งก่อสร้างที่ตนได้ตั้งใจทำไว้ในชาติภพที่มีชีวิตอยู่

ภาพที่ 12 นามวัดที่มีความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งเหนือธรรมชาติ (วัดชลอ)

ภาพที่ 13 นามวัดที่มีความเชื่อในเรื่องคาถาอาคม รักษาโรค (วัดโตนด)

สรุปและการอภิปรายผล

ผลของการศึกษาครั้งนี้ค้นพบว่า 1) ประวัติความเป็นมาของวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี 46 นามวัดพบว่า มีประวัติเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาที่อพยพภัยสงคราม และหนีโรคภัย (โรคห่า) มาพักอาศัย ในอาณาเขตจังหวัดนนทบุรี เมื่อรวมเป็นชุมชนจึงทำการสร้างวัดขึ้น หรือบางวัดเป็นวัดดั้งเดิมในพื้นที่แต่กร้างว่างเปล่าได้รับการบูรณะโดยพระเจ้าอู่ทอง พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.3) และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.5) ที่พระราชทานสร้างขึ้นหรือบูรณะขึ้นมาใหม่เป็นส่วนใหญ่ 2) ภูมินามของวัดตามโครงสร้างทางภาษาพบว่า ประกอบด้วย คำมูล คำเดียว คำมูลสองคำมากที่สุด เช่น วัดชลอ วัดกล้วย วัดโตนด วัดไทร วัดสำโรง วัดสิงห์ เป็นต้น เมื่อประสมคำเป็นประโยคจะสัมพันธ์กับประวัติความหมายของนามวัดทั้งสิ้น 3) ความหมายของนามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีความหมายเกี่ยวข้องกับต้นไม้ และป่าไม้มากที่สุดถึงร้อยละ 28.26 รองลงมามีความหมายของชื่อวัดสัมพันธ์กับอาณาเขต และสถานที่ร้อยละ 26.08 และมีความหมายสัมพันธ์กับชื่อบุคคลนามสกุล และสัตว์ต่าง ๆ 4) ความเชื่อของภูมินามวัดที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีความเชื่อ 2 ประเด็นที่สำคัญ คือ 1) ความเชื่อดั้งเดิมที่เกี่ยวกับต้นไม้ ป่าไม้ คุณความดีของบุคคล และเชื่อในการยกย่องสัตว์ใหญ่ที่มีบุญคุณต่อชีวิตคนในท้องถิ่น และ 2) ความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ สิ่งเหนือธรรมชาติเกี่ยวกับเวทมนต์ คาถารักษาโรค และการบนบานสานกล่าว

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้สนใจสามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาภูมินามของวัดในอำเภออื่น ๆ ของจังหวัดนนทบุรี เพื่อแสดงให้เห็นถึงลักษณะ และคุณค่าของภูมินามวัดในจังหวัดนนทบุรีได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และเป็นข้อมูลศึกษาภาษาที่ใช้ตั้งชื่อสถานที่อื่น ๆ นอกเหนือจากชื่อวัด เช่น ชื่อของอำเภอ ชื่อของตำบล ชื่อของถนนในจังหวัดนนทบุรีและจังหวัดอื่น ๆ ต่อไป

คำขอบคุณ

งานวิจัยนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง และกราบขอบพระคุณบุคคลสำคัญ ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ทั้ง 55 ท่าน ที่กรุณาให้ข้อมูล ความรู้สาระสำคัญทางประวัติศาสตร์ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินการวิจัย ทำให้สามารถคล่องตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกประการ

เอกสารอ้างอิง

- [1] Khongthong, P. (2007). *A study of etymology in Amphoe Pak Panang, Changwat Nakhon Si Thammarat*. A Thesis for Master of Arts. Ramkhamhaeng University.
- [2] Piyakorn, P. (2014). *Rural geography (Third Edition)*. Bangkok: Ramkhamhaeng University.

- [3] Deepadung, S. (January–June 2000). Village name in Nakhon Pathom. *Journal of Language and Culture*. 19(1), 55–57.
- [4] Eoseewong, N. (2002). *Before the age of universal well-being-religion, belief, and morality*. Bangkok: Matichon.
- [5] Phra Thēpawēthi (Pō. ‘ō. Payuttā). (2004). *Buddhist institute and thai society*. Bangkok: Komolkeemthong Foundation.
- [6] Khunpol, S. (2015). A study of cultural identity in beliefs of Kohyor Community. *Parichart Journal*. Thaksin University, 28(3), 82-103.
- [7] Ministry of Education, Department of Curriculum and Instruction Development. (1985). *Thai language teaching manual*. Bangkok: Kurusapa Printing Ladphrao.
- [8] Ramitanont, C. (1984). *Thai society and beliefs*. Bangkok: Payap offset printing.
- [9] Municipality, B. (2004). *Development plan of Bangkruai Municipality B.E.2559-2562*. Division of Technical and Planning, Copied document.
- [10] Kullavanijaya, P. (1992). *Villages name in Guangxi and Northeastern of Thailand*. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- [11] Veerasilchai, S. (2008). *A house in the city of Bangkok*. Bangkok: Matichon Publishing House.
- [12] Juchooy, S. (2011). *The way of life of people living in Bangkhanoon Community under the local cultural change*. Research Report, Rajapruk University.
- [13] Teerapatthamrong, S. (2014). *A comparative study of roles and activities of temples and monks on status promotion of children’s temple in Thai society*. A Thesis for Master of Arts Program in Religion, Mahidol University.